

No 01/2026

ERGO –
TERA
PEUTEN

NY PH.D. BLÅSTEMPLER KREATIVE AKTIVITETER | AI SKAL SCREENE FOR DYSSFAGI

SANSEARBEJDE

Anerkendelsen af sansernes betydning vokser

Tina Nør Langager

FORPERSON
tnl@etf.dk

DYRK DET DIGITALE

Har du talt med din AI-assistent i dag? Gav den en hånd med familiens madplan eller måske genoptræningsforløbet til en af dine borgere? Eller er *artificial intelligence* endnu ikke en del af din hverdag?

Så bliver den det måske snart.

Den digitale dagsorden er ikke ny, men den bliver mere og mere nærværende.

I samtlige velfærdsreformer er mantraet "digitalt først", og selv om "det digitale" kan virke uhåndgribeligt, skal vi kunne tage den faglige samtale om, hvad de mange nye teknologier betyder for vores måde at være ergoterapeuter på.

Det kræver, at vi tager digitaliseringen alvorligt, går ind i den og ser på den med vores faglige briller: Hvad ser jeg af muligheder og faldgruber.

Umiddelbart inden vi hoppede ind i 2026, etablerede ETF et onlinenetværk for ergoterapeuter, der er nysgerrige på, hvordan teknologi kan styrke ergoterapeutisk praksis. Flere end 90 af jer meldte sig til første møde, og det gør mig virkelig glad. Fordi det viser, at vi som forening møder jeres behov med relevante tilbud, men især fordi det fortæller mig, at jeres nysgerrighed på den digitale dagsorden er sprællevende.

Nysgerrigheden er nemlig essentiel. Når vi taler digital udvikling, kan vi ikke vente med at tage nye teknologier i brug, til vi har et sæt færdige retningslinjer, der fortæller os, hvordan vi skal gøre. Kun ved at springe ombord og prøve os frem får vi mulighed for at præge udviklingen med vores ergoterapeutiske helhedssyn, kvalitetsbevidsthed og fokus på borgernes mulighed for aktivitet og deltagelse i en digital verden.

Og det er vigtigt, at vores faglighed er med i loopet.

Nye teknologier kan understøtte faglige beslutninger, men de kan ikke tage de faglige beslutninger for os. Uanset hvor mange data en AI-teknologi kan analysere i sekundet, skal det være den faglige vurdering, der tæller. Det er vores faglige ansvar, at sårbare mennesker ikke bliver kørt ud på et sidespor.

Som ergoterapeuter har vi særlige kompetencer til at vurdere borgerens digitale funktionsevne og dermed sikre, at "digitalt først" bruges til dem, hvor det giver mening – eller bliver mulig med individuel tilpasning og træning – ligesom i alle andre hverdagsaktiviteter.

Det er ergoterapi i en digital nutid.

ERGOTERAPEUTEN

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør

Tina Nør Langager
Redaktør Trine Vu

Layout Mette Salomonsen
salometgrafik.dk

Forsidefoto
Tobias Nicolai

Tidskrift for Ergoterapeuter

Ergoterapeuten udgives af Ergoterapeutforeningen og sendes vederlagsfrit til foreningens aktive og passive medlemmer

KONTAKT

Fagbladet Ergoterapeuten

tlf. 8882 6270
redaktionen@etf.dk
etf.dk
CVR-nr.: 19121119

Artikelforslag

Kontakt redaktør Trine Vu
tv@etf.dk, tlf. 53364904

ANNONCE

19. februar og 30. april 2026
senest kl. 12.00.

KONTAKT

Annoncebureau
Dansk Mediaforsyning Aps
Elkjærvej 19, 8230 Åbyhøj
Tlf. 7022 4088 www.dmfnet.dk
ergotekst@dmfnet.dk

12 - Skarp på sanser

Congosnegle, hestemuler, hængekøjer og vinterbadning. Der er mange måder at arbejde med sanser på, og anerkendelsen af deres betydning for menneskers trivsel og udvikling vokser. Mange faggrupper interesserer sig for arbejdet med sanserne, men ergoterapeuter bør positionere sig på feltet, mener flere frontløbere, der peger på, at en skærpet profilering også er vigtig for fagets fremtid.

Foto: Tobias Nicolai

INDEKS

---

5 - Forskning

---

12 - Tema: Sanser

---

40 - Ny ph.d. om håb

---

51 - Podcast

---

52 - AI-screening

---

54 - Aktuelt

---

55 - Kontakt

PH.D.

5
Kreative
aktivi-
teter

Foto: Christian Falck Wolff

PH.D.

40
Håb

Foto: Christian Falck Wolff

PODCAST

51
Plads
til
Knud

Foto: Hans Christian Jacobsen

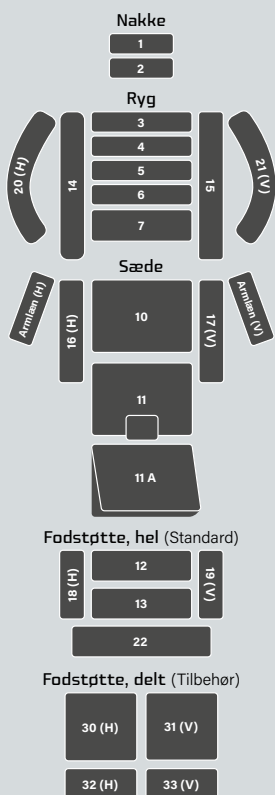
Autoriseret Forhandler af Kelvinstolene

Pr. 1 januar 2022 overtog Make Rehab
forhandlingen af kelvinstolene i Danmark

- Faglig bistand og tilpasning af både nye som brugte Kelvin stole.
- 24 timers positioneringsanalyser.
- Service, eftersyn, gendannelse af fabriksindstillinger, samt rengøring af allerede indkøbte stole.
- Salg af reservedele og tilbehør til samtlige stole i Kelvin serien.

Pudeoversigt

Kelvin Aura kørestol

Den ultimative
positioneringsløsning
- med hjælperstyret køremotor.

Kelvin Swing kørestol

Den stimulerende
positioneringsløsning
- muligt at tilkoble en aktiv
gyngefunktion.

Kelvin Cumulix kørestol

Den enkle positioneringsløsning
- velegnet til mange mennesker
med behov for en komfortstol.

Læs mere om
Kelvin kørestolene

Ring for nærmere information, bookning af aftale eller bestilling
Hovedkontor 91 912 912 | Sjælland & øerne 91 917 917 | Jylland & Fyn 91 919 919

Ny ph.d. blåstempler kreative aktiviteter

På blot få uger kan brugen af kreative aktiviteter i behandlingen styrke trivsel og aktivitetsudførelse hos mennesker med alvorlig psykisk sygdom, viser [Bodil Winther Hansens](#) ph.d.-afhandling. Hun har udført projektet i tæt samarbejde med praksis og mener, at der lige nu er et momentum, ergoterapeuter bør udnytte.

Kreative aktiviteter kan som en intervention hjælpe patienter med alvorlig psykisk sygdom til at finde ro, opleve positive følelser og i det hele taget få et bedre velbefindende.

Når patienterne udtrykker sig kreativt, kan det styrke deres identitet og følelsen af at blive anerkendt – og give en oplevelse af at høre til i et fællesskab.

Det fortæller ergoterapeut og ph.d. Bodil Winther Hansen med afsæt i resultaterne af den ph.d.-afhandling, hun forsvarede i december. Resultaterne har potentiale til at løfte anerkendelsen af kreative aktiviteter som behandling i psykiatrien, vurderer hun:

– Hvis det lykkes at skabe en bedre forståelse af, at kreative aktiviteter ikke bare er beskæftigelse men en effektiv intervention i behandlingen af psykiatriske patienter, kan vi helt klart være med til at ændre den måde, samfundet håndterer psykisk sygdom på i dag.

Afhandlingen beskriver "kreative aktiviteter som intervention" og undersøger, hvordan deltagelse i kreative aktiviteter påvirker aktivitetsværdi, trivsel og hverdagsliv. Den undersøger også, hvilke faglige overvejelser og begrundelser, der ligger bag, når ergoterapeuter i psykiatrien anvender kreative aktiviteter i klinisk praksis.

Hvad er kreative aktiviteter som intervention?

Aktiviteter, der...

- stimulerer kreative processer – og som oftest involverer elementer af kunst eller håndværk. Fx perleplader, strik, hækling, tegning, maling, at lave smykker, at arbejde med ler og læder eller snedker- og metalarbejde.
- er lette at tilgå og at sætte i gang både individuelt og i grupper. Kan tilpasses forskellige terapeutiske tilgange som middel til at opnå specifikke mål.
- opleves som meningsfulde og foregår i et trygt, faciliterende miljø.
- har potentiale til, at udøveren udvikler færdigheder, som hjælper med at håndtere dagligdagen.

Kilde: Bodil Winther Hansens ph.d.-afhandling.

Resultaterne peger på, at kreative aktiviteter kan bidrage til et højt niveau af oplevet aktivitetsværdi, trivsel og tilfredshed med hverdagen efter blot to til tre uger. Det viste to af afhandlingens studier med 33 patienter med alvorlig psykisk sygdom.

Bodil Winther Hansen forklarer med baggrund i resultaterne, at det at arbejde med kreative aktiviteter kan være det første skridt mod en bedring for patienten. Og det kan åbne for nye retninger i livet, fordi mestring af kreative aktiviteter styrker både deltagelse, aktivitet og funktion i hverdagen.

– Når patienten kan følge instruktioner til fx tegning og maling, oplever patienten måske at kunne fungere igen og bliver dermed i stand til at gå hjem og ringe til sagsbehandleren eller få taget opvasken. Mestringen af kreative aktiviteter er på den måde en træning af funktionsniveauet og hjælper patienterne til at fungere i samfundet igen, forklarer hun.

Tavs viden

Alle studierne i ph.d.-afhandlingen er lavet i tæt samarbejde med praksis. De er inspireret af aktionsforskning, hvor man undersøger praksis og samtidig arbejder på at forbedre den.

– Det tætte samarbejde har været uvurderligt og afgørende for resultaterne, og det sikrer, at den viden, vi skaber, er forankret i praksis. Med en forståelse for lokale dynamikker, værdier og levede

Bodil Winther Hansen

Ergoterapeut, master i
voksenuddannelse og
læring, ph.d.

Har desuden en teg-
nepsykoterapeutisk
uddannelse.

Gæsteforsker på
Syddansk Universitet
og lektor.

bodil@w-hansen.dk

5 gode råd

Sådan kan du arbejde med kreative aktiviteter som intervention:

BARE GÅ I GANG. Sæt patienten i gang med en kreativ aktivitet med det samme. Aktiviteten kan skabe motivation og gøre det lettere at opbygge en relation til patienten.

FIND EN ÅBNING IND TIL PATIENTEN. Brug aktiviteten til at finde ud af, hvad patienten interesserer sig for. Du kan fx foreslå at tegne mandala (symmetrisk mønster), reparere eget tøj eller hække en karklud. Spørg: Hvad tænker du om det? Har du prøvet det før?

SKAB ET TRYGT OG UDVIKLENDE RUM. Det kreative rum kan blive et fristed, hvor patienten kan finde ro og få en pause fra svære tanker – og måske også fra stemmer.

STYRK PATIENTENS HANDLEKRAFT. Udforsk sammen, hvad patienten er god til, og hvad der er svært. Det kan hjælpe patienten med at mestre hverdagen og give en fornemmelse af retning fremad.

BYG BRO TIL FORTIDEN. Spørg ind til tidligere kreative interesser. Fortællinger og erfaringer fra før kan gøre det lettere at finde en aktivitet nu – og kan pege mod nye muligheder i fremtiden.

erfaringer, siger Bodil Winther Hansen.

I et af studierne samarbejdede hun i halvandet år med syv ergoterapeuter, der var specialiseret i kreative aktiviteter i psykiatrien. De arbejdede med alt fra syning til collager og planlagde forløbene ud fra ergoterapeutiske teorier. Bodil Winther Hansen undersøgte, hvordan terapeuterne arbejdede i praksis, og hvilke faglige overvejelser og begrundelser, der lå bag. Målet var at få deres tavse viden frem – den viden og erfaring, der ofte styrer praksis, men som der sjældent bliver sat ord på.

– Undersøgelserne har hjulpet os med at afdække deres tavse viden og kan give os et fælles sprog for, hvordan ergoterapeuter bruger kreative aktiviteter som intervention. Hvad virker? Hvordan sætter jeg en kreativ aktivitet i gang? Og hvordan kan jeg fagligt begrunde det, jeg gør, forklarer Bodil Winther Hansen og peger på et element fra sine undersøgelser, som hun finder særligt interessant:

– Ergoterapeuterne fulgte ikke slavisk en ergoterapeutisk arbejdsproces, som fx den canadisk udviklede model CPPF beskriver. Frem for at begynde med en samtale om aktivitetsproblemer og mål var de i stedet optaget af at få patienterne hurtigst muligt i gang med aktiviteten.

Og det er en vigtig pointe, forklarer hun:

– Når du tilbyder en aktivitet, får du et godt udgangspunkt for at opbygge en relation. Gennem aktiviteten lærer du patienten at kende, og sammen kan I undersøge patientens drømme, og hvad der kan hjælpe patienten tilbage til et hverdagsliv. De fælles erfaringer fra aktiviteten kan I bruge til at lægge en strategi og finde en retning, der peger fremad.

Kast et anker til fortiden

I studiet med de syv ergoterapeuter brugte Bodil Winther Hansen narrativ forskning til at undersøge, hvordan de arbejdede med kreative aktiviteter, forklarer hun:

– I narrativ forskning bruger man fortællinger og metaforer til at skabe mening i de professionelle levede erfaringer ved at samle spredte oplevelser og erfaringer til en meningsfuld fortælling.

5 positive effekter

Kvalitative interviews med otte patienter i Bodil Winter Hansens mixed methods-studier peger på fem positive effekter af at anvende kreative aktiviteter som intervention i psykiatrien:

At arbejde med kreative aktiviteter:

- giver fred og et pusterum væk fra svære tanker og er forbundet med positive følelser.
- hjælper til at udtrykke sig og giver plads til selvrefleksion.
- gør at man genkender sig selv i andre og føler sig mindre alene.
- styrker både personlig udvikling og en kunstnerisk identitet.
- giver følelsen af at udføre et seriøst meningsfyldt arbejde, der giver hverdagsrytme og struktur.

– Fx beskrev ergoterapeuterne, at de "kastede et anker tilbage i fortiden". Med den metafor fortalte de, hvordan de kunne motivere til kreative aktiviteter ved at spørge ind til, hvad patienterne tidligere havde lavet, og hvilke aktiviteter, der havde værdi i patientens familie og kultur. Måske fortalte patienten, at hun som ung holdt af at male, men ikke havde gjort det længe.

Bodil Winther Hansen understreger, at det vigtigste er at komme i gang med

aktiviteten. Studiet viste nemlig, at ergoterapeuterne brugte den kreative aktivitet som en "åbning": Ved at lære patienten at kende og opbygge en relation, skabte de en fælles samarbejdsplatform.

– De talte med patienterne om, hvad der fik aktiviteten til at fungere, og hvornår den blev svær. De fik aktiviteten til at pege fremad, så patienterne gennem den kreative aktivitet fik en fornemmelse af, hvad der kan være vigtigt for dem at være opmærksomme på i deres liv fremover. Nogle fandt også aktiviteter, de kunne tage med sig efter udskrivelsen, fortæller hun.

Signifikant effekt på få uger

Tilbage til studierne med de 33 patienter med alvorlig psykisk sygdom. Her kunne deltagerne vælge mellem syv kreative værksteder: læder, smykke, keramik, tegne/male, metal, snedker samt et værksted med genbrugsmaterialer.

Studierne var såkaldte mixed method-studier og undersøgte, hvordan kreative aktiviteter som intervention påvirker aktivitetsværdi, trivsel og hverdagsliv. Efter en interventionsperiode på blot to til tre uger så Bodil Winther Hansen signifikante forbedringer på tre parametre:

- Selvvurderet trivsel steg med 45 procent fra 40 til 58 målt med WHO-5.
- Selvvurderet aktivitetsudførelse steg med 35 procent fra 4 til 5,4 målt med COPM.
- Tilfredshed med aktivitetsudførelsen steg med 55 procent fra 3,6 til 5,6 målt med COPM.

Sidstnævnte forbedring på hele to point er særlig markant og vurderes at være klinisk relevant, det vil sige, at det har betydning for praksis.

Aktivitetsværdien (den betydning og vigtighed, en person tillægger en aktivitet) blev målt til at have et højt niveau både ved start- og slutmålingen i interventionsperioden målt med redskabet OVal-9.

– Selv en kort interventionsperiode på to til tre uger kan altså være nok til at se høj aktivitetsværdi, bedre selvvurderet

Ergoterapifaget har lige nu et momentum, som vi bør udnytte, fordi kreative aktiviteter blomstrer op som en tendens i samfundet.

Bodil Winther Hansen

trivsel og forbedret evne til at udføre hverdagsaktiviteter, når psykiatriske patienter arbejder med kreative aktiviteter som intervention, forklarer Bodil Winther Hansen og tilføjer:

– Det interessante er, at det i afhandlingen er lykkedes at få indblik i, hvordan kreative aktiviteter kan have en forandrende rolle i forhold til recovery ved at fremme deltagelse, aktivitet og funktion i hverdagen.

Et stort ben i praksis

Ph.d.-projektet begyndte med en henvendelse fra praksis. Nærmere bestemt

fra Helle Andrea Petersen, der på det tidspunkt var ledende ergoterapeut på Psykiatrisk Hospital Oringe i Vordingborg.

Oringe har altid haft værksteder med tilbud om kreative aktiviteter, og man oplevede, at aktiviteterne gavnede patienterne, men der var et ønske om at dokumentere og beskrive den gavnlige virkning videnskabeligt.

At der lige var bud efter Bodil Winther Hansen hang sammen med hendes engagement i at anvende kreative aktiviteter som supplement i behandlingen i psykiatrien – dels som underviser på ergoterapeutuddannelsen, dels i form af

faglige bidrag i bøger. Desuden havde hun praksiserfaring fra psykiatrisk afdeling i Gentofte sidst i 1980'erne og i 1990'erne, en tid, hvor kreative værksteder var en del af hverdagen på psykiatriske afdelinger.

Værkstederne blev nemlig gradvist nedlagt i kølvandet på psykiatrireformen i 1990'erne. Samtidig blev der skåret i antal sengepladser, og ergoterapeuterne forsvandt fra hospitalerne. I stedet kom der fokus på medicin, motion og kognitiv terapi.

– Kreative og meningsfulde aktiviteter er vores fags oprindelse, og det blev brugt i behandlingen af psykiatriske patienter i stor stil fra starten af 1900-tallet. I modsætning til andre psykiatriske hospitaler bevarede Oringe de kreative værksteder, som stadig er i brug i behandlingen i dag, siger Bodil Winther Hansen.

– Jeg håber, at mine resultater kan give ergoterapifaget et evidensbaseret sprog og en solid base at stå på, når vi skal forklare, hvorfor kreative aktiviteter er et godt interventionsværktøj i recovery og rehabilitering af psykiatriske patienter, siger den nyslåede ph.d. og tilføjer:

– Ergoterapifaget har lige nu et momentum, som vi bør udnytte, fordi kreative aktiviteter blomstrer op som en tendens i samfundet.

Ph.d.-afhandlingen

Titel: "Kreative aktiviteter som intervention i psykiatrien"

Studie I: Koncept analyse ud fra et litteraturstudie af 15 udvalgte publikationer om ergoterapi og kreative aktiviteter: En undersøgelse af, hvordan ergoterapeuter beskriver begrebet kreative aktiviteter som intervention, når de skriver om dem i forskningsartikler.

Studie II og III: Mixed methods: I studiet deltog 33 personer i alderen 19-72 år med alvorlig psykisk sygdom i en intervention med kreative aktiviteter i en periode på 2-3 uger: Hvilken aktivitetsværdi oplever patienten, at deltagelse i kreative aktiviteter har (studie II), og hvordan påvirker det deres trivsel og hverdagsliv (studie III)?

Metode: Kvantitativ og kvalitativ metode og aktionsforskning.

Værktøjer: Oval-9, WHO-5, COPM.

Kvalitativ del: Semistrukturerede interviews med otte af de 33 deltagere.

Studie IV: Co operative inquiry studie (aktionsforskning): Hvordan arbejder ergoterapeuter med kreative aktiviteter som intervention, og hvad er deres kliniske ræsonnement bag dette? Syv ergoterapeuter, der var specialister i interventioner med kreative aktiviteter i psykiatrien, deltog. Over en periode på halvandet år samarbejdede de om at sætte ord på deres kliniske praksis.

Læs hele afhandlingen her:

NYHED: SPM-2 på dansk!

Få et omfattende billede af sensorisk funktion gennem hele livet med *Sensory Processing Measure, Second Edition (SPM-2)*. Denne udvidede udgave bygger videre på de anerkendte SPM- og SPM-P, men tilbyder nu endnu mere værdi med fem unikke aldersspecifikke skemaer: spædbørn/småbørn, førskolebørn, skolebørn, unge og voksne.

SPM-2 er baseret på Ayres Sensory Integration®-teori og tilbyder danske normer for aldersgruppen fra 4 måneder til 21 år, og giver et præcist indblik i de visuelle, auditive, taktile, olfaktoriske, gustatoriske, proprioceptive og vestibulære sansesystemer. Den dækker desuden praksis og social deltagelse.

Med fleksible skemaer kan SPM-2 anvendes på tværs af hjemmet, skolen og lokalsamfundet, hvilket giver fagprofessionelle mulighed for at få et klart billede af sanseintegration og sensorisk bearbejdning i forskellige miljøer. Brug redskabet over tid og sammenlign resultater for at få dybdegående indsigt.

Med de helt nye SPM-2 Quick Tips får du konkrete, let anvendelige strategier og aktiviteter til støtte for børn med sensoriske bearbejdningsforstyrrelser.

Der afholdes kurser i SPM-2 med fokus på anvendelse, fortolkning af resultater samt konkrete interventionsstrategier. Tilmeld dig allerede i dag.

Læs mere og bestil på hogrefe.dk

TEMA: SANSER

SKARP PÅ

Af Lene Terkelsen, foto Tobias Nicolai og Martin Bubandt

SANSER

Anerkendelsen af sansernes betydning for menneskers trivsel og udvikling er vokset gennem de senere år, og mange faggrupper interesserer sig for området. Ergoterapeuter bør positionere sig indenfor feltet, mener flere frontløbere, der peger på, at en skærpet profilering også er vigtig for fagets fremtid.

H

este med strid pels og muler så bløde som muldvarpeskind. Vild natur og slimede congosnegle.

Når børn og voksne har forløb hos Karina Olsen på hendes gård nær Silkeborg, er der mulighed for at arbejde med sanseintegration og sansestimulering ud over det sædvanlige.

Men uanset rammerne har ergoterapeuter et unikt fagligt udgangspunkt, når det handler om sanser, understreger den privatpraktiserende ergoterapeut.

– Nogle gange handler det bare om at tage et stykke kopipapir og en kuglepen og gå i gang med at tegne. Andre gange kan vi arbejde ud fra vores doing, being, becoming, belonging-teori og lave fx ild- eller bålaktiviteter. Vi behøver ikke at tale en hel masse, men har vi vores faglige briller på, så handler bål om mere end hygge og pandekager, og har man ikke et bålsted, kan man nøjes med et stearinlys, som Karina Olsen pointerer.

Sammen med sin kollega, Solveig Maria Radut, stillede hun ved det seneste repræsentantskabsmøde i Ergoterapeutforeningen forslag om at udarbejde en strategi for, hvordan indsatsen med sanseintegration og sansestimulering kan styrkes.

– Jeg oplever, at ergoterapeuter er rigtig dygtige til at arbejde med sanser. Vi er bare ikke dygtige nok til at fortælle om det, og det kan også være svært, hvis man fx er den eneste ergoterapeut på et plejecenter, hvor der ikke er andre med den samme referenceramme, siger Karina Olsen.

Skærpet sprog og metode

For Karina Olsen og Solveig Maria Radut gælder det om at skabe et stærkt fagligt netværk for ergoterapeuter, der arbejder med sanser, og derfor er de glade for, at der på repræsentantskabsmødet i november sidste år var opbakning til ideen om at styrke området ved bl.a. at oprette et nyt ergoterapifagligt selskab for sanseintegration og sansestimulering.

– Jeg håber, at vi kan få en rygstøtte at læne os op ad, og at vi kan få meget mere viden- og erfaringsudveksling, siger Solveig Maria Radut.

”Enhjørningehornedyr” kalder Karina Olsen sine congosnegle. Hun inddrager sneglene i mange situationer, fx ved stressbelastningstilstande, hvor det bliver helt konkret at være langsom som en snegl. Sansemæssigt stimulerer dyrene interoceptionen. Er de ulækre, eller vækker de ens nysgerrighed? Sneglenes særlige bevægelser og deres overraskende tyngde stimulerer den taktile sans.

Karina Olsen

Privatpraktiserende ergoterapeut
Ergoterapi.nu
Karina@ergoterapi.nu

Solveig Maria Radut

Privatpraktiserende ergoterapeut
deviva.dk
sr@deviva.dk

Anine Thilqvist

Forperson for EFS Børn og Unge
anine@thilqvist.net

Betina Ada Rasmussen

Lektor
Ergoterapeutuddannelsen på Københavns Professionshøjskole
btra@kp.dk

Samtidig er der brug for en skærpet bevidsthed om sprog og metode på området, fremhæver de to ergoterapeuter, der begge er certificerede i Ayres sanseintegration.

– Det er vigtigt at have styr på ordbogen, når vi skal forklare os – uanset om det er på skoler, plejecentre eller i forhold til tværfaglige samarbejdspartnere, fastslår Karina Olsen.

For er der tale om sanseintegrationsinterventioner, som bygger på evidensbaseret forskning og stiller krav til uddannelse og særlige undersøgelsesredskaber? Eller slet og ret sansestimulering, som er en paraplybetegnelse for en lang række tilgange og praksisser – fra aromaterapi til inddragelse af dyr og natur, og som i nogle tilfælde, men ikke nødvendigvis, er evidensbaserede?

– Det kan lyde flot at tale om sanseintegration, men i virkeligheden er sansestimulering nok det, som de fleste ergoterapeuter har mulighed for i hverdagen, siger Karina Olsen, mens Solveig Maria Radut fremhæver målsætning som et andet vigtigt indsatsområde.

– Vi er nødt til at være skarpe, hvis vi skal påvise effekten, så man ikke bare gør det ud fra fornemmelser, men har et mål med og ved præcis, hvorfor man sætter en særlig type musik på, eller hvorfor man vælger en specifik tyngdedyne til en borger, pointerer Solveig Maria Radut.

Interessen vokser

Både Karina Olsen og Solveig Maria Radut iagttager en voksende interesse for sansernes betydning fra andre faggrupper.

– Helt konkret mærker jeg større efterspørgsel på temadage og kurser. Mange ønsker mere viden, og jeg tror, det skyldes, at flere og flere erfarer, at det virker i praksis. De oplever, hvordan de kan nå længere med mennesker med bl.a. kognitive udfordringer ved at stimulere sanserne i forhold til at føre en samtale, siger Solveig Maria Radut og fortæller, hvordan simple greb som at skifte kontekst, fx gå en tur i naturen, bruge dybe tryk eller aktivere kroppen, ved fx at feje med en kost eller dyrke yoga, får borgerne til at respondere på en helt anden måde end en masse ord.

– Men mange erfarer også, at det, som virker for den ene borger, ikke virker for den anden, og det, som virkede i går, ikke virker i dag, og derfor vil de gerne have en dybere forståelse, så de kan arbejde mere bevidst, siger Solveig Maria Radut.

Ny grundbog på vej

Lektor ved Ergoterapeutuddannelsen på Køben-

MENNESKETS 8 SANSESYSTEMER

1. Den visuelle sans: **synssansen**
2. Den auditive sans: **høresansen**
3. Den olfaktoriske sans: **lugtesansen**
4. Den gustatoriske sans: **smagssansen**
5. Den vestibulære sans: **labyrint- og ligevægts-sansen**
6. Den taktile sans: **berørings- og følesansen**
7. Den proprioceptive sans: **muskel-ledsansen**
8. Den interoceptive sans: **Indre kropssans**

Kilde: Bundy AC & Lane SJ: Sensory Integration: Theory and practice. (3. udgave 2020).

Sansestimuli skal være:

- Baseret på en faglig metode med valide undersøgelsesredskaber, klinisk ræsonnering, graduering og målsætning.
- Individuelt tilrettelagt.
- Trygt, sikkert og behageligt for borgeren.

Kilde: Solveig Radut, privatpraktiserende ergoterapeut, certificeret i Ayres sanseintegration.

Uddannelse i sanseintegration

- Den amerikanske uddannelse i sanseintegration Collaborative for Leadership in Ayres' Sensory Integration (CLASI) er oversat til dansk og udbydes i Danmark via firmaet Protac.
- Læs mere på: clasi.protac.dk

Lige nu har Karina Olsen tre snegle. Den yngste er på størrelse med en finger, mens sneglehuset på den ældste er på størrelse med en hånd.

- Sneglene kan være en åbning til så meget mere, som ikke handler om snegle, men som de kan være katalysator for. De er gode også som pause i undersøgelserne af sanseintegration, siger Karina Olsen og forklarer: - Det er ikke fra starten givet, at sneglene skal inddrages, men der kan ofte opstå situationer, hvor det giver mening, at jeg henter en.

Der er langt mere bevågenhed både herhjemme og internationalt på sansernes betydning, og der er mange faggrupper, som gerne vil vide mere om sanseintegration.

Betina Ada Rasmussen

havns Professionshøjskole Betina Ada Rasmussen oplever også en voksende interesse for området. Hun har i mere end tredive år beskæftiget sig med sanseintegration og har bl.a. været med til at indsamle data til den nye Evaluation in Ayres Sensory integration-testen (EASI), som en del af et stort internationalt projekt.

– Der er langt mere bevågenhed både herhjemme og internationalt på sansernes betydning, og der er mange faggrupper, som gerne vil vide mere om sanseintegration. Flere har også fået øjnene op for betydningen af at arbejde med målsætning, og det har også afgørende betydning for sanseintegrationsbehandling, for hvis man ikke har et godt mål, bliver man heller ikke særligt skarp på sin intervention, siger Betina Ada Rasmussen.

I øjeblikket er hun sammen med to medforfattere, Ditte Kruse og Julie Broge, i gang med at skrive og redigere en grundbog om sanseintegration, der bl.a. beskriver og forklarer Jean Ayres teori.

– Der har længe været en efterspørgsel fra bl.a. studerende, som gerne vil have forklaret teorien til bunds og på dansk, og vi vil gerne give en samlet fremstilling og ensrette terminologien. Der er brug for, at vi er tydelige i, hvad vi taler om, når vi taler om sanseintegration, pointerer hun.

Samtidig er der kommet ny forskning i Ayres sanseintegration (ASI), der fortjener at blive udbredt, påpeger Betina Ada Rasmussen:

– Gennem årene har mange fagfolk spurgt til evidensen, men for at kunne sammenligne data kræver det, at man bruger teorien stringent og arbejder ud fra specifikke krav, og også af den

grund er det vigtigt, at man forstår sanseintegrationsteorien og kan omsætte den til praksis.

En ergoterapeutisk kerneydelse

Bogen forventes at udkomme her i 2026, og Betina Ada Rasmussen håber, at den vil styrke fagligheden på området.

– Ønskescenariet er, at vi får flere midler til at forske i sanseintegration generelt, så vi kan publicere resultater og vise, at det også virker i en dansk kontekst. Det giver os et bedre ståsted både i forhold til faglige samarbejdspartnere og i forhold til de forældre og deres børn, der modtager behandling. De skal vide, at det nytter, siger Betina Ada Rasmussen, som mener, at det er oplagt, at det netop er ergoterapeuter, der går forrest på området.

Det samme gør Solveig Maria Radut. Ifølge hende er et vigtigt argument for, at ergoterapeuter skal i front, at teorien om sanseintegration er skabt og udviklet af ergoterapeuter. Samtidig bruger ergoterapeuter evidensbaserede undersøgelsesredskaber, kan graduere stimuli og foretage kliniske ræsonneringer og arbejde med målsætning, påpeger hun.

– Vi skal ikke tage patent på arbejdet med sanserne, men det er en afgørende del af ergoterapeutens fagidentitet og kerneydelse, fastslår Solveig Radut.

Alligevel er ergoterapeuter fraværende mange steder, hvor man gerne vil arbejde med sanser, eller også kniber det med lydhørheden for ergoterapeuternes faglige indsats, mener Solveig Maria Radut.

Gode råd

SPOT MULIGHEDER-NE. Ergoterapeuter kan altid arbejde med at berige omgivelserne.

GØR DET SIMPELT.

Brug fx den internationalt anerkendte ergoterapeut Kelly Mahlers aktivitetskort. Det tager 30 sekunder at trække et kort, men det giver en kropslig bevidsthed hos de allerfleste mennesker, og for ergoterapeuten giver kortet en faglig støtte i øjeblikket.

UDBRED DIN VIDEN.

Fortæl om teorien, og del praksiseksempler med fx din kollega eller leder.

UNDERBYG. Vær klar til at forklare og henvise til fx forskning.

Kilde: Karina Olsen, privatpraktiserende ergoterapeut, certificeret i Ayres sanseintegration.

Vi skal ikke tage patent på arbejdet med sanserne, men det er en afgørende del af ergoterapeutens fagidentitet og kerneydelse.

Solveig Maria Radut

– Det handler typisk om omgivelsernes manglende viden, eller at ergoterapeuten står alene. Ofte bliver de også mødt af en flokkel om, at "jamen, der er jo ikke noget forskning", men det er der, siger Solveig Maria Radut med henvisning til, at der foreligger forskning på, at intervention med Jean Ayres sanseintegration er evidensbaseret praksis.

Grib opgaven

"For faget – for fremtiden" sluttede Karina Olsen oplægget på repræsentantskabsmødet. For hende og Solveig Maria Radut handler forslaget nemlig også om at synliggøre professionens styrke.

– Vi skal vise omverdenen, hvad vi har at byde ind med. Ergoterapeuter er i forvejen udfordrede, når det handler om at "brande" sig, og hvis vi også bliver usynlige, når det gælder sanser, er der pludselig andre faggrupper, som kan overtage området, siger Karina Olsen.

Også forperson i Ergoterapeutforeningens selskab for Børn og Unge, Anine Thilqvist, mener, at ergoterapeuter skal træde tydeligere frem.

Hun hører om en massiv stigning i efterspørgslen på sanseprofiler, men oplever, at børneergoterapeuter kan være tilbageholdende, når de bliver spurgt efter "en sanseprofil" eller "en sensorisk udredning på bestilling".

– Jeg tror, det skyldes, at vi har haft behov for at værne om vores metodefrihed. Det har strittet lidt på os i forhold til at få konkrete bestillinger. Men jeg vil opfordre til, at vi møder disse forespørgsler langt mere åbent og nysgerrigt, siger Anine Thilqvist og forklarer hvorfor:

– Vi har ofte ment, at vi kunne nøjes med vejledning ud fra observation, men det vil jeg slå et slag for ikke er tilstrækkeligt. Når der er udviklet gode faglige redskaber, skal vi bruge dem i vores ergoterapeutiske arbejdsproces. Hvis vi ikke griber forespørgslerne, risikerer vi, at vores speciale i forhold til sanseintegration og -bearbejdning langsomt smuldrer mellem hænderne på os. Andre faggrupper står allerede klar til at overtage – og mange af dem tager meget gerne sanseprofiler på bestilling. Hvis vi afviser, mister vi ikke bare opgaven, vi mister specialet, fastslår hun.

STRATEGISK SANSEARBEJDE

Helle Lützow Nielsen og Monica Ek Blæhr er sanseterapeuter i Skanderborg Kommune. Deres kollega, Louise Hoyer Mathiasen, var med til at starte ordningen op, men var ikke på arbejde, da Ergoterapeutens fotograf kom forbi. De tre ergoterapeuter oplever, at der er mange gevinster for både borgere og personale ved at prioritere sansestimulering til mennesker med fx demenssygdomme.

Kan man mindske urolig adfærd og brugen af antipsykotisk medicin ved hjælp af et skærpet fokus på sansestimuli i plejen af ældre og demente? Ja, viser erfaringerne fra Skanderborg Kommune, hvor ergoterapeuter har spillet en afgørende rolle i udbredelsen af den nye tilgang på plejecentrene.

Skanderborg Kommune ved ergoterapeuterne, hvad det kræver at indføre systematik i arbejdet med sanseintegration og sansestimulering.

Siden 2018 har de arbejdet strategisk med sansestimuli på kommunens 11 plejecentre. Dengang blev tre ergoterapeuter ansat som såkaldte "sanse-terapeuter" med særligt ansvar for at udbrede viden og metoder indenfor området, og der blev skaffet midler til indkøb af bl.a. tyngdeprodukter.

Forud havde man i flere år forsøgt at styrke området, men erfaringen fra Skanderborg viser, at det kræver prioritering.

– Hvis man udelukkende sender hjælpemidler ud på plejecentrene og efteruddanner enkelte medarbejdere, så dør det stille og roligt, som sanse-terapeut Helle Lützow Nielsen konkluderer.

Hendes kollega, sanse-terapeut Monica Ek Blæhr, supplerer:

– Det er svært at finde tiden til at fokusere på sanseintegration, når der er mange andre opgaver, som skal løses, og det begyndte først at leve, da vi fik tilført ressourcer og udpeget nogle tovholdere.

Klare mål

Projektet blev fra starten udviklet og drevet af tre sanse-terapeuter, der havde efteruddannet sig hos specialergoterapeut Birgitte Gammeltoft, som har årtiers erfaring med sansestimulering og sanseintegrationsbehandling.

Helt fra begyndelsen gik sanse-terapeuterne i Skanderborg analytisk til værks. Borgernes adfærd og deres sansemæssige udfordringer blev observeret, og der blev gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt plejepersonalet, så sanse-terapeuterne havde et kvalificeret udgangspunkt for at opstille en række mål.

– Vi havde fokus på urolige borgere og på at mindske brugen af medicin, men også på den gruppe borgere, der ikke blev stimuleret tilstrækkeligt, så de sad og døsede hen, fortæller Louise Hoyer Mathiasen.

sen, der var sanse-terapeut, da projektet begyndte, og stadig arbejder med sansestimulering, men i dag har titel af ergoterapeut.

Fokus på få metoder

I stedet for at sprede sig over en række teknikker og metoder, besluttede sanse-terapeuterne at fokusere på tyngdeprodukter, bl.a. dyner, veste og kuglestole, og dybe tryk og berøring ud fra blandt andet behandlingskonceptet BBAUM.

Især bevidst berøring og dybe tryk har vist sig at være effektivt, oplever de tre.

– Det stimulerer muskel-led-sansen og giver ro på nervesystemet, og den empatiske berøring udløser også oxytocin. Vi arbejder på, at personalet får tænkt sansestimuli ind i de plejeopgaver, som de allerede løser ved fx at bruge dybe strøg og have rolige hænder, når de vasker eller smører creme på, forklarer Louise Hoyer Mathiasen.

Desuden er metoden let tilgængelig, pointerer Helle Lützow.

– Hænderne har du altid med dig, som hun siger.

Markant effekt

Efter ét år evaluerede sanse-terapeuterne første gang indsatsen, og resultaterne var overbevisende. Antallet af situationer med udadreagerende og urolige borgere var mindsket, og det samme var brugen af antipsykotisk medicin.

– Over halvdelen af indsatserne havde positivt udfald, og det var meget tydeligt, at der var en effekt, fortæller Monica Ek Blæhr.

Plejepersonalets tilbagemeldinger var også positive.

– De fortalte, at det gjorde en stor forskel i form af fx mindre urolig adfærd, og det bidrog også til et bedre arbejdsmiljø for dem, at vi gik ind og reflekterede over de svære situationer sammen med dem og gav dem nogle redskaber til at løse dem, forklarer Monica Ek Blæhr.

Helle Lützow Nielsen

Sanse-terapeut
Skanderborg
Kommune
HelleLutzow.
Nielsen@skanderborg.dk

Monica Ek Blæhr

Sanse-terapeut
Skanderborg
Kommune
monica.blæhr@skanderborg.dk

Louise Hoyer Mathiasen

Ergoterapeut
Skanderborg
Kommune
louise.hoyer.mathiasen@skanderborg.dk

Man kan slet ikke underkende opgaven med at videregive viden til plejepersonalet og vores tværfaglige kolleger.

Monica Ek Blæhr

På baggrund af de gode resultater blev ordningen gjort permanent. Efter nogle år blev tre sanseterapeuter dog reduceret til to, og det har betydet en ændring i opgaverne.

Hvor sanseterapeuterne i starten gennemførte forløb med borgere, fungerer de i dag primært som sparringspartnere for plejepersonalet ved fx at observere udfordrende situationer og rådgive om at stimulere borgernes sanser.

– Det kræver, at man har et godt tværfagligt samarbejde, så personalet griber de bolde, man sender af sted, siger Louise Hoyer Mathiasen.

Fagligt fundament

Den største udfordring er da også at formidle viden

Gode råd

til andre der vil at styrke fokus på sanseintegration og sansestimulering på plejecentre:

PRIORITÉR. Det kræver bl.a. ledelsesmæssig opbakning, hvis indsatsen skal lykkes.

ORGANISÉR. Udpeg tovholdere med særlige kompetencer indenfor sanseintegration og sansestimulering til at udvikle og drive indsatsen.

ANALYSÉR. Observér borgeren og plejepersonalets adfærd og udfordringer og tilrettelæg indsatsen efter det.

FOKUSÉR. Vurdér realistisk, hvad der kan lade sig gøre i en travl hverdag. Start småt i stedet for at sætte en række tiltag i gang.

KOMMUNIKÉR. Det vigtigste – og mest udfordrende – er at formidle viden og metoder til andre faggrupper. Vær faglig og præcis.

EVALUÉR. Opstil mål for borgerforløbene, og evaluér løbende.

om betydningen af at arbejde med sanser, oplever de tre ergoterapeuter.

– Når vi i starten fortalte om sanser, så kiggede personalet på os og syntes det virkede mærkeligt. Vi var nødt til at begynde helt fra scratch og forklare, hvordan det hænger sammen og understrege, at det ikke handlede om "synsninger", eller noget vi troede. Der lå teori og faglighed bag, fortæller Helle Lützow Nielsen.

Monica Ek Blæhr nikker.

– Man kan slet ikke underkende opgaven med at videregive viden til plejepersonalet og vores tværfaglige kolleger, bekræfter hun.

Med tiden er det dog blevet lidt lettere, oplever Helle Lützow Nielsen.

– Tingene udvikler sig heldigvis, og jeg møder flere, som siger: "Nå, ja det der med dybe tryk kan jeg godt huske noget om. Vil du ikke godt genopfriske det for mig?". Men de får jo også rigtig mange ting, som de skal forholde sig til hele tiden, siger hun.

En opgave for ergoterapeuter

Indsatsen har været en succes, og set med Louise, Monicas og Helles øjne er det oplagt, at ergoterapeuter skal spille en vigtig rolle, når det gælder om at udbrede arbejdet med sanseintegration og sansestimulering.

– Det spiller fx godt sammen med vores aktivitetsanalyse. Vi let kan gå ind og vurdere, hvad borgeren kan være med til i hverdagen, som stimulerer deres sanser, påpeger Louise Hoyer Mathiasen.

– Og vi har som ergoterapeuter ikke bare viden om sanserne, men også om betydningen af at kigge på det hele menneske og alle de aspekter, der er vigtige for trivsel. Både basale behov og omgivelser og interesser, anfører Monica Ek Blæhr.

Sammen med sine kolleger glæder hun sig over, at Ergoterapeutforeningen nu opretter et selskab med fokus på sanseintegration.

– Fordi vi her i kommunen har været blandt de første, der har arbejdet så målrettet med sansestimulering på plejecentrene, har vi ikke haft så mange sparringspartnere, men det er altid godt at dele erfaringer og få ny viden. Det er med til at holde gejsten og fagligheden oppe, understreger hun.

TRÆNING OG SANSESNAKKS

Christina Rose Schmidt og kollegerne i Børneterapien i Gentofte laver sanseudredninger, og den grundige indsats fører til kortere interventioner. Læs Christinas refleksioner om sanseintegration, og kom helt tæt på den erfarne børneergoterapeuts faglige overvejelser under en træning.

Drengen er fem år. I sommer fik han konstateret ADHD, og det var ingen overraskelse. Storesøsteren har samme diagnose, og Christina Rose Schmidt har derfor kendt familien i flere år.

Da hun går ned for at hente drengen i venterummet, har han stadig jakke på. Han skal tisse, men farer forvirret rundt og er træt efter dagen i børnehaven.

Efter planen skal den lille lyshårede fyr begynde i skole til sommer, men lige nu har han store udfordringer. Han springer mellem aktiviteter og kan være voldsom overfor andre børn. Eller som Christina formulerer det:

– Han har det, som vi tidligere omtalte som ”søgende adfærd” på den vestibulære og proprioceptive sans. Nyere praksis vil beskrive ham som regulerende af sit nervesystem med mere vågenhed og forsøg på at skabe øget feedback til kroppen. Han har brug for mange stimuli for at mærke sig selv og har svært ved at nedregulere sig. Når han så er fyldt op af stimuli, ser vi en dreng, som nemt bliver ked af det, og der skal få sensoriske stimuli til at tænde ham.

Blik for fundamentet

Christina Rose Schmidt har arbejdet i Børneterapien i 12 år, og det faglige blik for sanserne er med i alt, hvad hun foretager sig.

– Det er som et hus, hvor vores basale sanser er fundamentet. Hvis der er sprækker i fundamentet, fordi en eller flere sanser er udfordret, står huset usikkert. Så fortæller forældrene, at barnet er lydsensitivt, putter alting i munden, ikke vil i bad eller snurrer hele tiden. Det handler om, at nogle sanser ikke giver den rette feedback til hjernen, men det behøver ikke nødvendigvis at være de ydre sanser, der udfordret, selvom det er her, tegnene viser sig.

For at ensarte og styrke arbejdet med sanseintegration indførte Børneterapien i Gentofte for ca. otte år siden såkaldte sanseudredninger, der består af en række test, undersøgelser og observationer af barnet i dets omgivelser.

– En grundig udredning giver en dybere forståelse af barnets sansebearbejdningssvanskeligheder, end hvis sanseprofilen står alene. Det er vigtigt med den grundige undersøgelse, så man ikke kommer til at behandle på overfladen og potentielt kan overse det egentlige problem, for så kan interventionen tage unødvendig lang tid, forklarer Christina Rose Schmidt.

Brugen af udredninger, der bliver fulgt op af en rapport og et interventionsforløb, har ført til kortere indsatser, viser erfaringerne.

– Vi kommer hurtigere til de mål, vi har sat, og resultaterne er bedre, fortæller hun.

Plan med afvigelser

Sammen med sin far futter drengen på strømpesåler ind i træningssalen, hvor Christina har sat redskaber frem til fire aktiviteter. Træningsplanen er griflet ned på en lille rød seddel.

Christina Rose Schmidt

Børneergoterapeut
Børneterapien,
Gentofte Kommune
Carn@gentofte.dk

Mit mål er at præsentere ham for alternative strategier til at mærke sig selv, så han ikke hele tiden søger en ny impuls, men bliver i stand til at vælge aktiviteter, der er gode for ham, så han fx kan holde ud at være i et klasseværelse.

Christina Rose Schmidt

– Mit mål er at præsentere ham for alternative strategier til at mærke sig selv, så han ikke hele tiden søger en ny impuls, men bliver i stand til at vælge aktiviteter, der er gode for ham, så han fx kan holde ud at være i et klasseværelse.

Feedback til kroppen

Først tager Christina drengen med ind i lycra-rummet. Et rum på størrelse med et stort garderobeskab, hvor en række hængekøjer er spændt ud i forskellige højder. Drengen kravler ivrigt rundt i det elastiske stof, som Christina er begejstret for.

– Lycra er megafedt, fordi det giver tydelig feedback og afgrænser kroppen, så børnene mærker, hvor de findes i verden, og det er præcis det, de har brug for, forklarer hun og fortæller, at drengen tidligere været udfordret i forhold til at komme op i de høje hængekøjer.

– Og det gør ikke noget, at han lige mærker sit hjerte slå og kommer ind i sit sympatiske nervesystem, men samtidig får han trygheden fra den proprioceptive og den taktile sans, som bliver stimuleret derinde, og så kommer han tilbage til det parasympatiske og finder roen – og der ved jeg, at der sker en udvikling.

Ned på gulvet

Da drengen igen er ude i salen, spørger Christina, hvilken aktivitet han har lyst til at fortsætte med, og han vælger en kasse med dinosauræg af plastik. Først skal han skille de små æg ad, og derefter finde dinosaurfigurerne i en kasse med hvide bønner, inden æggene igen skal samles.

– Bønnerne giver tydelig feedback til hænderne, som er et af de steder på kroppen, hvor vi har flest nerveender, og samtidig kommer vi i midterlinjen, når han skal samle og skille, og det er også en reguleringszone, som skaber ro, forklarer hun.

Bagefter tager drengen en tur gennem "sanserøret", en lang stoftunnel.

– Røret omslutter ham og har et skærmende mørke, og der er rigtig meget feedback til kroppen i de lave udgangsstillinger, hvor barnet mærker tyngdekraften, forklarer Christina, som derfor ofte arbejder med stillinger, hvor barnet skal kravle, krybe eller slange sig.

– Det er særligt relevant for de børn, som er meget oppe i fart, pointerer hun.

Fokus på core

Andre børn i træningssalen fanger drengens blik. Øjnene flakker. Han styrter mod en gyngesving og kaster sig op i den. Gyngen er ikke med i Christinas plan, men i stedet for at stoppe ham, lader hun ham gyngesvinge lidt.

– Normalt har jeg ikke behov for at fylde for meget vestibulært på ham, fordi han i forvejen søger det opregulerende, men jeg skal passe på med hele tiden at rette på ham, forklarer Christina.

Hun får ham med hen til et rullebræt.

Drengen lægger sig hjemmevant på ryggen på brættet og trækker sig via et udspændt tov hen over gulvet ved hjælp af hænder og fødder.

– Generelt har jeg meget fokus på core, da corestabilitet hos et barn med nedsat kropsopmærksomhed er centralt, fordi coremuskulaturen udgør

fundamentet for postural kontrol, sensorisk integration og fanger nervus vagus. Samtidig får øvelsen ham ind i fleksionsmønsteret, når arme og ben bliver krydset, og han skal løfte hovedet, så han får en fuld fleksion og kommer ind i midterlinjen.

Fokus på hjemmearbejde

Kom så! Drengens far hepper fra sidelinjen, og netop samarbejdet med familien er afgørende. Efter udredningen får forældrene en rapport og en "sandsediæt" med inspiration til aktiviteter, som de kan lave derhjemme, og Christina taler bl.a. med dem om betydningen af samregulering.

– Jeg kan ikke fikske udfordringerne ved at se barnet én gang om ugen. Skal vi ændre noget i nervesystemet og sikre, at de sensoriske stimuli lagrer sig i barnets krop, skal vi give tydeligt feedback over længere tid, fortæller hun og peger på, at der er evidens for, at det, som giver hurtigst effekt, er intensive forløb, hvor børnene træner mindst tre gange om ugen i længerevarende intervaller.

Christina udarbejder ofte en sandsediæt til barnet, og den kan bestå af fulde "måltider" med en guide til hele dagen og længere træningssessioner eller "sanesnacks". Sidstnævnte er inspiration til kortvarige aktiviteter, som fx stimulerer den proprioceptive sans og letter overgangen fra sofa til spisebord inden aftensmaden.

I drengens tilfælde har forældrene ikke overskud til en heldagsdiæt, og derfor har Christina udarbejdet sanesnacks til hele familien.

– Det handler også om at graduere i forhold til forældrene, for hvis jeg stiller for store krav, får de ikke lavet noget som helst, siger hun.

Forældre og samarbejdspartnere omkring barnet inddrages altid til at sikre en overførselsværdi af det arbejde, som Christina laver, og få det tilpasset til barnets hverdag.

Ord på aha-oplevelsen

Drengen mister koncentrationen og styrter mod et skab fuld af brætspil. Han hiver et spil med magnetiske fiskestænger ud, og Christina griber hans motivation og bruger spillet i den næste aktivitet, som er en bane med en balancebænk og en hængeskøjle, som drengen skal kravle igennem. Fiskene skal flyttes fra den ene ende til den anden. Banen slutter med en høj stabel madrasser, som drengen skal kravle op på og hoppe ned i en tyk gul pude.

– I træningen har jeg arbejdet ham ned i arousal, og jeg er opmærksom på, at han nu skal op i energi samtidig med, at der skal være nogle forhindringer,

Teorien bag

Christina Rose Schmidt baserer sig fagligt på bl.a.:

- Winnie Dunns sanseprofil.
- Wilbarger-metoden, som bl.a. har inspireret til sandsediæten.
- Tracy Stackhouse.
- Kim Barthel, bl.a. hendes teorier om samregulering.
- Stephen Porges polyvagale teori.
- Kelly Mahler og hendes teorier om den interoceptive sans.
- Sheila M. Frick i forhold til core connection.
- Anette Prehn i forhold til neurovidenskab og hjernes funktioner.
- STAR Institute.
- CLASI 1. modul.

Sanseudredning

I Børneterapien i Gentofte består en sanseudredning af:

- Observationer af barnet i forskellige kontekster.
- Udarbejdelse af sanseprofil på baggrund af interview med forældre og skole/institution.
- Motorisk test.

Udredningen er inspireret af Jean Ayres Fidelity-kriterier (ASI), og varigheden er ca. 6 måneder.

så tempoet ikke bliver for højt, for bliver han for dynamisk, får han ikke spændt op i sine muskler, og så får han ingen feedback.

Drengen balancerer et par sekunder på toppen af madrasserne, inden han springer. Højden stimulerer den interoceptive sans, der giver et signal, som drengen skal lære at handle på.

– Orv, jeg kan huske i starten, da du ikke ville derop, fordi du syntes, de var for høje, og nu klatrer du bare derop, roser Christina Rose Schmidt, der er bevidst om, at hun skal samregulere med drengen, udvise tryghed og begejstre.

Den relationelle tryghed er forudsætningen for arbejdet, pointerer hun.

– Jeg er også opmærksom på at italesætte, når han får nogle aha-oplevelser med sin krop, for hvis ikke jeg sætter ord på dem, er det ikke sikkert, han opdager det.

Håb for fremtiden

Træningen er færdig, og drengen får et kram af sin far. I journalen noterer Christina, at han tilbage i

venterummet gav udtryk for, at han gerne ville tegne, hvilket er et positivt signal.

– Mit ønske er, at han kommer ned i et tempo, så han kan mærke sig selv og sætte ord på, hvad han har lyst til.

Samtidig sporer hun en udvikling ved, at han valgte dinosauræggene i starten af træningen.

– For et barn, der allerhelst bare vil løbe rundt, er det virkelig fint, at han søger den aktivitet. Det bekræfter mig i, at han kan lære selvreguleringsstrategier, forklarer hun.

Alt i alt gik træningen godt, konkluderer Christina, der er optimistisk. Drengen har været i gang i tre måneder og viser gode fremskridt.

– Han er en dreng, som jeg forventer vil kunne klare en normal skolegang. Måske med nogle støttetimer i starten, så han kan blive co-reguleret til at være i undervisningen. Men planen er, at han om et år har sin egen værktøjskasse med aktivitetsmuligheder, så han kan række fingeren i vejret og bede om lov til at gå ud af klassen, hvis han får brug for det, siger hun.

DET KOLDE KICK

I vandet stopper tankerne for et øjeblik, og kroppen bliver omsluttet. Ergoterapeut **Gitte Bjørlig** oplever, hvordan vinterbadning har en positiv virkning på patienterne på Psykiatrisk Center Glostrup.

Gitte Bjørlig

Ergoterapeut og
rusmiddel-
behandler
Psykiatrisk Center
Glostrup, Afsnit
D20, (tidligere: "De
Særlige Pladser")
Gitte.bjoerlig@
regionh.dk

uftten er minus 1 grad. Vandet er cirka 2, skønner Gitte Bjørlig. Alligevel bliver hun sammen med kollegaen Chris og en af patienterne fra Afsnit D20 enige om, at det "faktisk ikke er så koldt i dag", da de knirker gennem sneen på vej ud ad broen i Hvidovre Havn.

– Det er rart, det ikke blæser, siger Gitte Bjørlig, da hun tager sit varme vintertøj af og lægger det på en bænk for enden af broen.

De to andre trækker også i badetøjet. Da de står på trappen, og tæerne rører det kolde vand, giver de et lille gisp i kor, inden de sænker sig ned i det mørke hav.

Det er tre år siden, Gitte Bjørlig første gang inviterede patienter med til vinterbadning, og siden er hun kun blevet bekræftet i fordelene.

– Man bliver nulstillet oppe i hovedet. Du går i en form for overlevelsesmode, hvor al fokus er på vejrtrækningen, og der er slet ikke plads til tanker. Bagefter bliver du bare glad, siger hun og supplerer med den faglige forklaring.

– Når man går ned i vandet, aktiveres det sympatiske nervesystem, adrenalin og noradrenalin stiger, og der frigives endorfiner, og når man så kommer op igen, overtager det parasympatiske nervesystem, og det er derfor, man oplever den efterfølgende ro og velvære, siger Gitte Bjørlig og fortæller, hvordan patienter melder om bedre søvn, mindre uro og et nyt blik på sig selv efter at have svømmet i det kolde hav.

Ned i kroppen

Patienterne på D20 Psykiatrisk Center i Glostrup er det, Gitte betegner som "nogle af de mest udfordrede og dårligst stillede mennesker". De er diagnosticeret med bl.a. skizofreni, personlighedsforstyrrelser eller PTSD og har ofte rigtig mange indlæggelser bag sig. D20 er et dobbeltdiagnoseafsnit med særligt fokus på aktiviteter og rehabilitering, og patienterne har ofte misbrugsproblemer og kommer fra gaden eller herberg. Mange hører stemmer og har tankemylder, men det iskolde vand tvinger dem ned i deres krop og væk fra hovedet.

– For flere er badeturen blevet højdepunktet på ugen og noget, de ser frem til, siger Gitte Bjørlig og fortæller om en patient, der jævnligt ytrede, at "det er bedre end benzoer" med henvisning til, at turen havde større effekt end afslappende lægemidler.

Besøget i naturen giver også et afbræk fra afdelingen, og patienterne sanser årstidernes skiften, dufter tangen, smager saltvandet, mærker blæst eller bølger mod huden og ser solen spille i vandoverfladen. Derfor gennemføres den ugentlige badetur nu hele året og ikke kun i vinterhalvåret.

– Man får virkelig mange sanseinput på sådan en tur. Mange af de her mennesker mærker ikke rigtig deres krop på grund af sygdom eller medicin, men når de bliver omsluttet af vand, kan de pludselig mærke sig selv, siger hun.

På udflugterne til havnen småsnakker patienterne med andre vinterbadere og hundeluftere, og vandet udviser også forskelle i personale- og patientforholdet, oplever Gitte Bjørlig.

– Vandet er jo lige så koldt for mig, som det er for dem, og det giver en ligeværdighed. For i et øjeblik handler det ikke om behandling og lægesamtaler. Der er vi bare mennesker, der hopper i havet, som hun siger.

For Gitte har det været vigtigt at finde en meningsfuld aktivitet, der kan være med til at fylde det tomrum, som opstår efter patienternes stof- eller alkoholmisbrug og kan blive en brik i deres nye identitet. Derudover vil hun generelt gerne slå et slag for flere tilbud om aktiviteter i psykiatrien.

– De her patienter har hele deres liv oplevet, at de ikke er lykkedes med den ene ting efter den anden, men her får de en succesoplevelse og ser sig selv i en ny rolle. Nu kan de pludselig identificere sig selv som vinterbadere og ikke bare som psykisk syg, misbruger eller hjemløs. Det betyder utroligt meget for deres selvtillid og selvforståelse, siger hun.

Erfaring og evidens

Forskere har gentagne gange forsøgt at efterprøve de positive effekter, som vinterbaderne oplever, og Gitte Bjørlig er udmærket klar over, at evidensen er mangelfuld.

– Men jeg vil aldrig sige til patienterne, at vi ved, at det virker, og så længe man ikke kommer med påstande, man ikke kan dokumentere, kan jeg godt fortælle, at der er mange, som har gode erfaringer med det – og så kan de jo selv prøve.

Tilslutningen svinger, og det sværeste er motivationsarbejdet, for på en kold dag er det fristende at blive hjemme, men Gittes erfaring er, at den mest effektive måde at rekruttere nye vinterbadere på er patienternes mund-til-mund-beretninger. Når de først har oplevet det kolde kick én gang, søger de det igen.

– Nogle tager med for hyggens skyld første gang, og det sociale fællesskab er også en vigtig del af aktiviteten, fortæller hun og tilføjer, at der i perioder har været stor tilslutning på trods af de lidt ugunstige forhold med omklædning i det fri i alt slags vejr.

Sidste vinter var en stor og kompleks gruppe afsted stort set hver uge, hvilket hun betragter som en stor succes.

“

Vandet er jo lige så koldt for mig, som det er for dem, og det giver en ligeværdighed.

Gitte Bjørlig

Hvidovre Havn ligger et kvarters kørsel fra Psykiatrisk Center Glostrup. Nogle gange er der kun en enkelt patient, der deltager i vinterbadningen. Andre gange har der været en gruppe på fem af afdelingens elleve patienter med i havet.

Positive effekter

Gitte Bjørlligs erfaring er, at vinterbadningen giver patienterne:

- Mindsket uro og tankemylder.
- Bedre søvn.
- Øget kropsbevidsthed og mindre kropsskam.
- Succesoplevelser og styrket selvværd.
- Glæde og bedre humør.
- Træning af sociale færdigheder.

Patienterne er typisk indskrevet på afdelingen i fem til ni måneder, og flere er blevet ved med at vinterbade, efter de er udskrevet.

– Og så er det en succes set med mine øjne. Mit mål er at give dem nogle erfaringer, som de kan tage med videre, så det ikke bare bliver aktivitet for hyg-gens skyld, men en måde at få nogle strategier, de kan bruge fremover i deres liv, fastslår Gitte Bjørllig.

Personligt har hun dyrket triathlon og svømmet i åbent hav i mange år, ligesom hun også er rutineret issvømmer, og hendes egne erfaringer har været afgørende for, at hun gik i gang. Vinterbadning kræver selvsagt, at der er styr på sikkerheden, og der er altid faste aftaler med patienterne forud for en tur. Alle går stille og roligt ned i vandet, og Gitte sikrer, at patienterne får ro på vejrtrækningen. De har på forhånd fået at vide, at det ikke er en konkurrence, og at Gitte har det sidste ord i forhold til, hvor længe de er i vandet. Desuden kan de naturligvis ikke deltage, hvis de er påvirkede eller har hjerteproblemer.

– Man skal have respekt for koldt vand, og det er vigtigt, at man som personale er rutineret og kan redde dem i land eller ringe 112 iført badetøj.

Drømmer om sauna

– Vi gjorde det! udbryder Gittes kollega og giver de andre to en highfive, da de står på broen og frotter sig varme.

De hælder varmt vand fra en drikkedunk ud over fødderne, der lyser ildrøde mod den hvide sne. Stemningen er løftet, alle er glade, og pludselig giver patienten, som ellers har været stille, sig til at fortælle, om dengang han sejlede.

Til spørgsmålet om, hvad der får ham til at hoppe i vandet, smiler han.

– Det giver et kick til kroppen, lyder det kort.

Alle trækker i tøjet, der ligger på bænken, og selvom Gitte drømmer om en dag at kunne tilbyde patienterne en sauna, er der ingen, som klager over forholdene. På længere sigt kunne hun også godt tænke sig at etablere et isbad hjemme ved afdelingen, men naturen er også en vigtig del af oplevelsen, vurderer Gitte, der oplever stor opbakning til initiativet fra sin leder og kolleger.

– Og det er jo også oplagt, når de kan se, at patienterne kommer totalt lykkelige tilbage, som hun siger.

PARLØB MELLEM PRAKSIS OG FORSKNING

Der er brug for flere studier, redskaber og retningslinjer, som kan understøtte sansebaserede interventioner i praksis. Det mener **ph.d. og ergoterapeut Siv Bjørkedal**, der er en af de få forskere, som beskæftiger sig med området i Danmark. Netop nu er hun sammen med terapeuter på Psykiatrisk Center København i gang med at udvikle en manual, der skal gøre arbejdet lettere og bedre.

Hvad virker? Det kan lyde indlysende, men hvis ergoterapeuter skal styrke deres arbejde med sansebaserede interventioner, er det nødvendigt at stå på et solidt fundament. Et fælles fagligt udgangspunkt bestående af forskning og best practice.

– Som sundhedsfaglige er vi forpligtede til at tilbyde den behandling, der bedst hjælper patienterne, og derfor skal vi kunne underbygge, det vi gør, konstaterer Siv Bjørkedal, der er ergoterapeut, ph.d. og postdoc hos FORMS (Forskning i recovery og mental sundhedsfremme).

Hun har gennem flere år forsket i ergoterapi på det psykiatriske område, og hun peger på, at der er et stort potentiale i at understøtte fysio- og ergoterapeuter bedre i arbejdet med sansebaserede interventioner.

– Terapeuter er virkelig dygtige, men der er brug for evidens, redskaber og retningslinjer, der kan understøtte praksis. Hvis vi ikke har et fælles sprog og metode, bliver det personafhængigt, og så kan det udvikle sig i alle mulige retninger, eller også dør det, fordi den person, der interesserer sig for området, stopper, siger Siv Bjørkedal.

Lige nu oplever hun variation i tilbuddene.

– Mit indtryk er, at der er steder, hvor det fungerer rigtig godt, fordi der er nogle fyrtårne på området, og så er der andre steder, hvor sanserummet bliver brugt som patientstue eller til opbevaring af toiletpapir, siger hun.

Sparsomme studier

Det var netop et ønske om at styrke evidensen, der i 2020 fik en gruppe fysio- og ergoterapeuter på Psykiatrisk Center København til at tage initiativ til at undersøge brugen af sanserum. De kontaktede forskere fra FORMS, og det har ført til et årelangt parløb mellem praksis og forskning i projektet SENSE.

Formålet med projektet er at udvikle og evaluere en manualiseret sansemodulation-intervention til mennesker, der er indlagt på psykiatriske sengeafsnit. Praktikere og forskere har i fællesskab bl.a. skrevet en artikel i *Nordic Journal of Psychiatry*, der beskriver, hvordan patienter oplever, at sanserum skaber en følelse af tryghed og øget ro. Specielt når rummene bliver brugt under vejledning af fysio- og ergoterapeuter.

I projektet har terapeuterne bidraget med faglig viden og ekspertise, mens Siv Bjørkedal har gennemgået teori og litteratur. Psykiatrien er et af de

Siv Bjørkedal

Ergoterapeut, ph.d. og postdoc hos FORMS (Forskning i recovery og mental sundhedsfremme).

Jeg oplever, at ergoterapeuter har særligt øje for individet og de måder, den enkelte bearbejder sanseindtryk på. Samtidig har de et unikt fagligt blik for sansebearbejdning i et aktivitetsperspektiv.

Siv Bjørkedal

felter, hvor der findes mest forskning. Fx har studier af henholdsvis amerikanske Tina Champagne, Daniel Sutton fra New Zealand og danske Charlotte Andersen vist, at sansemodulation kan nedbringe brugen af tvang.

– Men sanser er et område, som – sammenlignet med andre specialer – ikke har så stærkt et forskningsgrundlag eller -traditioner. Der er lavet nogle kvalitative undersøgelser og ganske få kvantitative studier, men generelt er vi ikke særligt langt, fastslår Siv Bjørkedal.

Manual på vej

Helt konkret skal SENSE-projektet munde ud i en manual, der trin for trin beskriver processen i en sansebaseret indsats. Målet er at skabe en fælles metode og et fælles sprog og gøre det muligt at evaluere interventioner.

– Sanserne er en del af ergoterapeuters grunduddannelse, men vi har faktisk ikke kunnet finde beskrivelser af konkrete interventioner, fortæller Siv Bjørkedal.

Netop nu bliver manualen afprøvet af terapeuterne på Psykiatrisk Center København, og Siv Bjørkedal håber, at den på sigt kan være med til at højne kvaliteten for patienterne. Derudover har projektet bl.a. vist, at mødet mellem flere fagligheder er værdifuldt.

– Ergo- og fysioterapeuter har meget til fælles, men de har alligevel hver deres tilgang. Jeg oplever, at ergoterapeuter har særligt øje for individet og de måder, den enkelte bearbejder sanseindtryk på. Samtidig har de et unikt fagligt blik for sansebearbejdning i et aktivitetsperspektiv, siger Siv Bjørkedal, der netop har fået midler til endnu et projekt om sansemodulation.

Læs artikler fra projektet

- "It provided me with a sense of safety that I hadn't felt in weeks." A qualitative case study of service users' experiences with sensory rooms in psychiatric inpatient units.

- "The influence of the contextual framing on physio- and occupational therapists' clinical reasoning in sensory rooms with patients admitted to psychiatry - a qualitative case study"

pka

Sammen giver
vi mere tilbage

Få 7,5 % i rente på din opsparing

I 2026 får du 7,5 % i rente på din pensionsopsparing hos PKA. Det er den rente, som din pensionsopsparing vokser med i 2026.

Vil du have mest muligt ud af den høje rente, kan du lave en ekstra indbetaling. Jo tidligere du indbetaler, jo mere får du ud af dine penge.

Se, hvad du får ud af en ekstra indbetaling på pka.dk/sparop

Har du brug for rådgivning, er du velkommen til at ringe på **39 45 45 40**.

Dine fordele i PKA

- ✓ 7,5 % i rente i 2026 på al opsparing
- ✓ Lave omkostninger – det giver dig mere i pension
- ✓ Gode forsikringer ved sygdom og død

PKA er en medlemsøjet pensionskasse med 365.000 medlemmer indenfor social- og sundhedsområdet.

Få mere ud af
den høje rente på
pka.dk/sparop

A woman with long dark hair, wearing a dark blazer, a dark turtleneck, and blue jeans, stands in a hallway. She is framed by a white rectangular frame that appears to be floating in the air. The hallway has dark walls and several door frames, some of which are illuminated with a blue glow. The lighting is dramatic, with strong shadows and highlights.

Håb er andet end fremtid og mål

Camilla Højgaard Nejst forsvarede for kort tid siden sin ph.d.-afhandling, der undersøger, hvordan håb viser sig og opleves af mennesker med erhvervet hjerneskade.

CAMA

lifte i særklasse

Har du brug for et lift, så har vi en løsning!

Som noget helt nyt leveres **Cama Oto Air lift** nu som Modul Air. Skinnen er opbygget i standard moduler og kan i vid udstrækning genbruges. Både skinne og stol kan monteres i højre og venstre side, hvilket gør det lettere at genbruge liften. Modul Air har selvfølgelig de samme fremragende specifikationer som Air liften.

Cama Cibes elevator lift behøver ingen eller kun 50 mm grube. Kan leveres med op til 5 stop og op til 13 meters løftehøjde.

EA9 Handi-liften er liften til lige trapper. Armene kører ned og bliver gemt bag platformen. Dette for at mindske u hensigtsmæssig træk i armene og hærværk.

ML7 Lodret løfter leveres til både inden- og udendørs. Løftehøjde op til 1500 mm.

Vi taler om mennesker, der "ser ind i uvisheden". Det er det udtryk, som Camilla Højgaard Nejst bruger, når hun skal beskrive den situation, som en person står i efter en pludselig opstået hjerneskade.

– Når man fra den ene dag til den anden mister den livsbane, man troede, man havde, føles det som det ultimative kontroltab, som hun siger og giver samtidig svaret på, hvorfor håb er så vigtig en faktor i rehabilitering.

For midt i alt det mistede, kan håbet opstå og fungere som et pejlemærke i tågen. Det er netop i mødet med "det usikre" og "det uvisse", at håbet bliver allermest nødvendigt.

– I håbet ligger en drivkraft og en vilje til at ændre, og derfor bliver det noget meget nødvendigt, forklarer Camilla Højgaard Nejst.

Netop håb er omdrejningspunktet for den ph.d.-afhandling, som hun forsvarede i slutningen af 2025. Målet var at undersøge, hvordan håb opleves og udfolder sig blandt mennesker med erhvervet hjerneskade, og hvilke kompetencer det kræver af de rehabiliteringsprofessionelle at udforske og støtte håbet.

Svaret på det sidste spørgsmål kan vi allerede løfte en smule af sløret for her: Forskningen viser nemlig, at det kræver andre kvaliteter og kompetencer end dem, vi traditionelt har forbundet med rehabilitering.

Eller som Camilla Højgaard Nejst formulerer det:

– Hvis vi vil lave biopsykosocial rehabili-

tering, er det afgørende, at de professionelle får en forståelse af håb, som ikke kun er fremadskuende, og at de kan trække på nogle nye relationelle kompetencer. Hvilke vender vi tilbage til.

Begreb og betydning

Der findes mange forståelser af håb. Én definition er målfokuseret og passer derfor perfekt ind i rehabiliteringstanken. Den handler om fremtid og er udbredt blandt fagprofessionelle, der arbejder med målsætning. En anden forståelse er mere

eksistentiel, forklarer Camilla Højgaard Nejst, der i sin ph.d. har valgt at trække på en helt tredje forståelse. Nemlig den amerikanske antropolog Cheryl Mattingly, der definerer håb som handlinger.

– Jeg har været nysgerrig på, hvad håb er, når det ikke kun er sproget, man henter det i, og det er jo særligt relevant med den her målgruppe, der ofte har kognitive og kommunikative vanskeligheder. For mig har det været interessant at kigge på håb, som noget man selv kan praktisere samtidig med, at man er i noget, der er meget

For mig har det været interessant at kigge ind i håbet, som noget man selv kan praktisere, samtidig med at man er i noget, der er meget svært.

Camilla Højgaard Nejst

selesystem lever stadig videre...

MJ Autosadelmager ApS, som gennem mange år har arbejdet med indretning og tilpasning af handicapmateriel, har fornøjelsen at kunne fremstille og levere dette kvalitets selesystem. Selesystemets unikke form og egenskab hjælper mange institutioner og private under kørsel og i dagligdagen.

Se mere på

www.MJsafety.dk

Vores Easy Travel magnetvest leveres nu i stof der er af OEKO-TEX® STANDARD 100

Cover til selesås

sikrer at personer med særlige behov ikke kan udløse sikkerhedsselen under kørsel.

www.MJsafety.dk for at se mere om størrelser, varenumre og forhandlerliste.

MJ Autosadelmager ApS · Holmstrupgårdvej 250 · 8210 Århus V
86 24 33 50 · mail@mjautosadelmager.dk

Det handler om at have blik for mere end den fysiske og praktiske del af rehabiliteringen, pointerer Camilla Højgaard Nejst, der står bag et aktuelt forskningsprojekt, som udvider forståelsen af håb inden for hjerneskaderehabilitering.

svært. På den måde kan håb nemlig sameksistere med modgang, forklarer hun.

Mellem fortid og fremtid

Som en del af sit feltarbejde har Camilla Højgaard Nejst observeret, hvordan mennesker, der er i rehabilitering efter en erhvervet hjerneskade, praktiserer håb gennem forskellige former for handlinger, og hvordan de intuitivt forstår håb gennem kroppens fornemmelser, sanser og fantasi.

Her iagttog hun bl.a., hvordan en mand fandt håb i at bede. Selvom han i 20 år ikke havde praktiseret sin tro, vendte han sig nu mod bønnen, fordi den forbandt ham til fortiden og opvæksten i et religiøst hjem. En anden lyttede til jazz og nedsænkede sig i en særlig fordybelse i musikken. Han kunne ikke længere spille på sit instru-

ment på grund af en halvsidig lammelse, men lytningen åbnede for, at han kunne forestille sig situationer, som ikke længere kunne lade sig gøre, og det gav håb til at kunne være i nutiden, fortæller Camilla Højgaard Nejst.

– De her "practices of hope" er nogle sanselige øjeblikke af væren, som giver mening midt i det ulidelige. Det er øjeblikke, hvor rytmer, vibrationer, bevægelser og sansetæthed fremhæves og er til stede, hvor klokketiden hører op, og de får mulighed for at åbne til andre tidslige dimensioner og få fodfæste mellem noget, der var, og noget der kommer. Hvor det er muligt at genoprette forbindelsen til verden (for en tid) og tage del i dét, hun kalder "sensed hope time". Derfor er det også nødvendigt, at de rehabiliteringsprofessionelle forstår, at håb er andet end fremtid

Camilla Højgaard Nejst

Ergoterapeut, sundhedsantropolog, ph.d.,
fundsrådgiver i Veluxfonden
hojgaardnejst@gmail.com

og mål, siger Camilla Højgaard Nejst, der også peger på, at de forskellige sansede håbspraksisser også ofte er forbundet med en kropslig erfaring.

– Og når personen engagerer sig i disse handlinger, får vedkommende et lille helle og en adgang til noget, som de ellers er afkoblet fra.

At være i afmagten

Men vi har ikke blot brug for en bredere forståelse af begrebet, pointerer Camilla Højgaard Nejst. Det er også nødvendigt med en anden forståelse af relationalitet hos de rehabiliteringsprofessionelle, hvis de skal spotte og støtte håbet bedst muligt, viser hendes forskning. Den professionelle skal bl.a. kunne udvise nærvær, afstemme sin respons efter borgeren og give sig tid til blot at være ved personens side. Selv i håbløsheden.

– Normalt handler rehabilitering om, at den professionelle har styringen og prøver at flytte borgeren fra et sted til et andet. Men i arbejdet med håb handler det mere om at følge med borgeren – også i mørket, for tit er det der, at borgeren selv opdager et lyspunkt. Men det kræver, at den professionelle tør være i det svære, hvilket strider mod det, de er vant til, siger Camilla Højgaard Nejst med henvisning til, at den professionelle netop er uddannet til at løse problemer og have svar på alt.

– Fra interviews med de rehabiliteringsprofessionelle ved vi, at noget af dét, som de fandt var allersværest, var at respondere på borgerens håbløshed. Noget, der kalder på nærvær og tilstedeværelse uden nødvendigvis at kende svaret. De professionelle skal kunne navigere efter borgerens udsving, der modsvarer håbets dynamik og bølgegang, og afstemme sig efter det. En form for kunnen, som ikke nødvendigvis læres ved at læse i en bog på uddannelsen, men kommer med erfaringen eller ved at se andre, som er dygtige til det, siger Camilla Højgaard Nejst.

Blik for det hele menneske

I den seneste udgave af "Hvidbog om rehabilitering" anbefales det, at "den

MASTER i neurorehabilitering

Få nye, vidensbaserede kompetencer inden for
neurorehabilitering af patienter med hjerneskader

Tilmeld dig **Master i neurorehabilitering**
med studiestart 1. september 2026.
Ansøgningsperiode 1. oktober 2025 – 1. maj 2026.

neurorehab.ku.dk

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

Videreuddannelse i sanseintegration

CLASI-uddannelsen er en specialiseret videreuddannelse i sanseintegration baseret på Jean Ayres' teori, publikationer og forskning. Uddannelsen foregår både online og fysisk, og den lærer terapeuter at forstå, udrede og intervenere ud fra et evidensbaseret grundlag i forbindelse med sanseintegrationsvanskeligheder.

CLASI-uddannelsen giver dig:

- Grundig indsigt i Jean Ayres' teori og neurovidenskaben bag teorien
- Indføring i at arbejde fidelity-baseret efter Jean Ayres' principper (ASI)
- Konkrete input til systematisk udredning, klinisk ræsonnering og interventioner
- Anvendelse og fortolkning af standardiseret testredskab (EASI-test)
- Evidensbaseret, dokumenterbar og certificeret praksis

*'CLASI-uddannelsen giver adgang til den mest fantastiske viden
og en meget brugbar og tidssvarende EASI-test.'*

Udtalelse fra CLASI-deltager

Tilmeldinger
er åben

Model: **Plus 5060**

Design: Hans J. Frydendal, MMD

UNIKKE STOLE TIL
UNIKKE MENNESKER

Se mere på
farstrup.dk

Tag kontakt til en af vores forhandlere:

Aarhus C - Farstrup Comfort Center	Tlf. 8613 3588
Glostrup - Stolespecialisten	Tlf. 5385 0030
Holbæk - Farstrup Comfort Center	Tlf. 2056 4403
Kolding - Stolespecialisten	Tlf. 5385 0030
København K - Vestergaard Møbler	Tlf. 3257 2814
Lyngby - Vestergaard Møbler	Tlf. 4587 5404
Odense - Stolespecialiteten	Tlf. 5385 0030
Tilst - Stolespecialisten	Tlf. 5385 0030

FARSTRUP
COMFORT®

De her "practices of hope" er nogle sanselige øjeblikke af væren, som giver mening midt i det ulidelige. Det er øjeblikke, hvor klokketiden hører op, og de får mulighed for at åbne til andre tidslige dimensioner og få fodfæste mellem noget, der var, og noget der kommer.

Camilla Højgaard Nejst

enkelte persons håb og hele livssituation skal danne afsæt for al aktivitet i rehabilitering", og Camilla Højgaard Nejst glæder sig over det øgede fokus på håbet.

Men det er ikke nok med gode intentioner, påpeger hun. Rammer og vilkår er også en faktor.

– Der er dels behov for at opdatere de nuværende kompetencemodeller, men også for at skabe en anden struktur omkring rehabilitering. Vi lever i en tid og i nogle systemer, hvor tingene går stærkt, men noget af det, som karakteriserer "sensed hope time", og som består af de her sanselige håbshandlinger er netop, at tempoet går ned, og man kan tale om en "tidsmæssig fortætning" eller "øjeblikke med en særlig tyngde". Inden for filosofien taler man om "slow time" for at fremhæve betydningen af at sænke tempoet. I praksis handler det om at give mennesker tid og ro, så de kan forstå deres situation og finde retning midt i svære livsforandringer. De professionelle skal være med til at skabe nogle øer af langsom tid, så personen kan finde ud af, hvem vedkommende er undervejs i rehabiliteringsforløbet, pointerer Camilla Højgaard Nejst.

Hun håber, at hendes forskning kan være med til at styrke fokus på betydning-

en af biopsykosocial rehabilitering.

– De rehabiliteringsprofessionelle er ofte gode til intuitivt at afstemme efter den enkelte og vurdere, hvornår en planlagt aktivitet ikke giver mening i situationen. Denne dømmekraft kommer dog ofte i spænd med en dominerende forståelse af, at "rigtig" professionalisme primært handler om neurofaglige og målbare kompetencer. Når kompetenceprofiler og rammeværker ikke i samme grad anerkender de psykosociale og relationelle kvaliteter, sender det et signal om, at de ikke er en nødvendig del af god rehabiliteringsfaglighed – selv om de i praksis er helt centrale. Det kan påvirke den professionelle vurdering, hvis man føler, at man skal hurtigt videre til "den rigtige træning", selv om rehabilitering også rummer mere eksistentielle processer.

– Jeg håber, at min forskning kan være med til at legitimere, at man også giver tid og plads til den del, siger hun.

Læs også

Den rehabiliteringsprofessionelle skal...

Ifølge Camilla Højgaard Nejst kunne:

- Udvisе nysgerrighed i forhold til borgernes håbspraksis og tune ind i disse, hvis muligt
- Udvisе nærvær ved at være sammen med personen
- Give tid og plads
- Følge personen i udsvingene mellem håb og håbløshed og tilpasse responsen hertil.
- Rumme den magtesløshed, der opstår, når man som professionel ikke nødvendigvis kan forbedre situationen, tilbyde en løsning eller forudsige det endelige udfald af rehabiliteringen.

Om ph.d.'en

Der er tale om en erhvervs-ph.d. lavet i regi af Neurorehabilitering – København.

Et rehabiliteringstilbud til voksne med erhvervet hjerneskade i samarbejde med Aalborg Universitet (Center for Kommunikation og Psykologi).

Værsgo! Vi giver over

160 mio. kr.

tilbage i renter til MedlemsKunder i Lån & Spar

Lån & Spar er ejet af over 50 fagforeninger, som ønsker at give deres medlemmer særlige fordele. For eksempel får MedlemsKunder i Lån & Spar Danmarks højeste rente på deres lønkonto. Den høje rente betyder, at vi i år betaler over 160 mio. kr. tilbage til vores MedlemsKunder.

Udnyt de fordele, der følger med dit medlemskab af Ergoterapeutforeningen – bliv MedlemsKunde i dag.

Ring **3378 1920** eller læs mere på lsb.dk/etf

Plads til Knud

Det handler om at skabe gode relationer, når borgere har behov for store ændringer i hjemmet – fx fordi de som Knud Friis er blevet kørestolsbrugere.

Af Jakob Kehlet, foto Hans Christian Jakobsen

– Det er vigtigt at invitere ind til et samarbejde i øjenhøjde, for hvis en borger opfatter os som nogen, der er ude på at begrænse frem for at fremme deres livsvilkår, så kommer vi rigtig dårligt fra start, og min erfaring er, at det kan skabe problemer, siger Ulla Spiele, sagsbehandlende ergoterapeut med store boligændringer som speciale.

Sammen med kollegaen Lene Jacobsen, fortæller hun i podcasten "Plads til Knud", hvor vigtig relationen er, når en borger har behov for at få ændret sit hjem.

Knud Friis blev i 2023 ramt af en rygmarvslidelse, der gjorde ham til kørestolsbruger. Han og hustruen Aase Marschals stråttækte hus egnede sig ikke til Knuds nye virkelighed, og en sidebygning måtte

rives ned og en ny bygges. Men det gik godt, fortæller Knud:

– Jeg deltog i byggemøder, og arkitekten og jeg fik lov til at styre processen. Og det var en kæmpe hjælp for mig, for jeg er gammel håndværker og har været projektleder, så jeg ved godt, hvordan en byggeplads skal fungere.

Aase fik også indflydelse på detaljer i den nye tilbygning.

– Jeg ville gerne have badestolen på væggen, for det er mægirriterende at flytte rundt på sådan en, hver gang man skal i bad, nævner hun som eksempel.

Processen med at omskabe Knud og Aases hus blev vellykket, men der er også vanskelige sager, som stiller store krav til de ergoterapeuter, der skal gennem-

føre dem, fortæller Mona Hansen, der er ergoterapeut og teamleder i Haderslev Kommune:

– Som sagsbehandlende ergoterapeut skal man kunne kommunikere tydeligt – også om det, der er svært. Man skal fx turde tage snakken om, at boligen måske skal fremtidssikres, hvis hjemmeplejen på et senere tidspunkt skal have adgang.

LYT TIL PODCAST- AFSNITTET "PLADS TIL KNUD".

Du finder det dér, hvor du ellers hører podcasts eller på etf.dk/podcast

AI skal screene for dysfagi

Aalborg Universitetshospital er Ida-Marie Vandborg Petersen med til at bane vejen for et AI-værktøj, der kan påvise høj risiko for dysfagi. Det er fremtiden, mener hun og seniorforsker Dorte Melgaard, der står bag.

Når en patient efter to ugers indlæggelse på Ældre medicinsk Afsnit igen kommer på højkant og trækker i sine egne bukser, ja så sker det, at bukserne falder ned om anklerne på ham, fordi han har tabt sig under indlæggelsen.

En trist situation, som både ergoterapeut Ida-Marie Vandborg Petersen og seniorforsker Dorte Melgaard har oplevet. Men også en situation, som de håber, at de og kollegaerne på Aalborg Universitetshospital med hjælp fra et nyt AI-redskab kan undgå i fremtiden.

Sagen er, at patienterne på Ældre medicinsk Afsnit ofte – ud over den sygdom, de bliver indlagt for – også lider af dysfagi. Bliver det ikke opdaget i tide, får de ganske enkelt ikke den mad og drikke, de har behov for under indlæggelsen.

I erkendelse af, at den eksisterende praksis ikke sikrer diagnosticering af alle patienter, der lider af dysfagi, har Dorte Melgaard og Ida-Marie Vandborg Petersen sat gang i et større projekt. Ved hjælp af AI-redskabet AIMS-OD vil de til at begynde med screene alle patienter på Ældre medicinsk Afsnit for, om de er i risiko for dysfagi.

Spansk redskab

Redskabet er udviklet af en gruppe forskere i Barcelona i Spanien og har i få år været en del af den kliniske praksis på fem hospitaler i Nordspanien, fortæller Dorte Melgaard:

– I Spanien har brugen af AIMS-OD forbedret deres i forvejen gode praksis på dysfagiområdet. Hos os er planen, at vi kører vores patientdata igennem serveren i Spanien, og så får vi 5-6 sekunder efter en opdatering på den enkelte patients risiko for dysfagi. Vi kan screene patienterne fx to gange i døgnet.

– I dag er udfordringen ofte, at en patient, der eksempelvis bliver indlagt fredag eftermiddag, måske først bliver undersøgt for dysfagi tirsdag eller onsdag i ugen efter – dels fordi fokus er på den primære sygdom, dels fordi den mindre bemandede i weekenden betyder færre undersøgelser, forklarer Dorte Melgaard.

AI-redskabet screener for de samme parametre som Ida-Marie og hendes ergoterapeutkollegaer screener for ved journalgennemgang og til morgenkonferencer. AI kan selvfølgelig ikke stille diagnosen, understreger Dorte Melgaard,

Ida-Marie Vandborg Petersen

Ergoterapeut
Fysio- og Ergoterapeutafdelingen,
Aalborg Universitetshospital
ida.petersen@rn.dk

Dorte Melgaard

Lektor og seniorforsker
Akutmodtagelsen, Aalborg Universitetshospital
dmk@rn.dk

men når Ida-Marie og hendes kollegaer får besked om, hvilke patienter, der har forhøjet risiko for dysfagi, kan de målrette deres ressourcer og gå ind og undersøge netop de patienter.

Det er smart, fordi ergoterapeuterne på hospitalet ikke har timer nok i døgnet til at undersøge alle indlagte patienter, forklarer Ida-Marie Vandborg Petersen:

– På Aalborg Universitetshospital har vi på to år haft omkring 1.500 indlæggelser på Ældre medicinsk Afsnit, og hvis hver enkelt patient skulle være undersøgt for dysfagi, ville det kræve enormt mange ressourcer. De ressourcer har vi ikke. Derfor er det vigtigt, at vi finder nye veje, der kan hjælpe os til at bruge vores ressourcer på en måde, så vores patienter får den bedste behandling, vi kan give dem. Og det kan AI hjælpe os med.

AI-redskabet er ikke et mirakelmiddel, men en støtte i den kliniske praksis. En patient kan nemlig sagtens være i højrisiko for at have dysfagi uden faktisk at have det – og omvendt kan en patient, der ikke matcher de sædvanlige parametre for dysfagirisiko alligevel være ramt.

– AI kan ikke gøre arbejdet for os, men i et presset sundhedsvæsen får vi behov for den slags redskaber som støtte for vores sundhedsprofessionelle arbejde, siger Dorte Melgaard.

Baseline

I løbet af det seneste halve år har Ida-Marie brugt en god del af sin arbejdstid på "helt slavisk", som hun siger, at gennemgå patientjournaler for diagnosekoden dysfagi. Resultatet underbygger hypotesen

Af Trine Vu, illustration: Signe-Lill Valkvæ

om, at langt flere patienter end dem, der i dag får diagnosen, lider af dysfagi.

Undersøgelsen bliver udgangspunkt for den nye praksis, som hun og Dorte Melgaard forventer bliver en realitet, når AI-projektet er gennemført. På den måde kan de måle resultaterne af en ny praksis, hvor AI screener alle patienter.

Hvorfor det lige er et AI-redskab fra Spanien, som de kobler sig på i Aalborg, er der en god forklaring på:

– Det er komplekst at udvikle et AI-redskab.

For at få tilstrækkelig datamætning som grundlag, skal vi kunne bygge på måske 15.000 patientforløb, og det kommer vi ikke i nærheden af hos os. Samtidig ligger der også et kæmpe arbejde i at opbygge selve algoritmen, siger Dorte Melgaard.

Der har været stor interesse for projektet fra andre danske hospitaler, og også Bispebjerg Hospital er en del af projektet, som seniorforskeren håber at kunne lande med en implementering i 2027.

Om projektet

- AIMS-OD er et AI-program, der på få sekunder kan screene alle indlagte patienter og vurdere deres risiko for at have dysfagi. Risikovurderingen kan så danne grundlag for en ergoterapeutisk udredning.
- AIMS-OD afprøves på Ældre medicinsk Afsnit på Aalborg Universitetshospital.

Projektet omfatter

Beskrivelse af eksisterende praksis i det tværfaglige team på Ældre medicinsk Afsnit.

- Etablering af baseline ved hjælp af indhentning af data fra 2023-2024. Der indhentes data på antal screenede patienter og antal patienter fundet i risiko for dysfagi.
- I tre måneder testes alle patienter på Ældre medicinsk Afsnit med AIMS-OD samt med de ergoterapeutiske screeningsmodeller V-VST og MEOF-II.
- Der gennemføres et kvalitativt studie, hvor ergoterapeuter interviewes om deres oplevelse af at anvende et AI-program i deres kliniske hverdag.
- Projektet bygger på studiet: Improving Diagnosis Through Risk Management

POLITISKE VALG 2026: VÆR MED TIL AT SÆTTE RETNINGEN FOR ETF

I foråret 2026 er der valg til flere politiske poster i ETF. For første gang vælges efter den nye politiske struktur, som blev vedtaget i 2025. Det giver nye måder at engagere sig på – og nye muligheder for at få indflydelse.

POSTER PÅ VALG:

Der skal vælges:

- Forperson
- Medlemmer til ETF's Hovedbestyrelse
- Repræsentanter til ETF's Repræsentantskab

HVORFOR STILLE OP?

Som politisk valgt i ETF er du med til at:

- sætte retning for faget og foreningen
- repræsentere kollegers interesser
- styrke ergoterapeuters vilkår og faglighed

KLAR TIL NÆSTE SKRIDT?

Frist for opstilling er 1. marts kl. 12.00.

LÆS MERE

www.etf.dk/valg2026

HÅNDBOG FOR ERGOTERAPEUTER

EN FAGLIG VEJLEDER I HVERDAGEN

Bogen er et rigtig godt og gennemtænkt opslagsværk, der på grund af dens størrelse nemt kan være i kittellommen, således at du som læser hurtigt kan slå interessant og vigtig viden op samt indhente fakta og nyttige oplysninger.

FÅ 25% RABAT VED
KØB AF BOGEN PÅ
WWW.GAD.DK VED
BRUG AF
MEDLEMSKODEN:
ERGO

Forfattere

Gitte Johannesen, Line Lindahl-Jacobsen, Brit Sander Bruun, Ulrik Løth Holm & Margrethe Boel

Undersøgelse af sanseintegration med Sensorisk Historie ung/voksen

Dette standardiserede redskab baserer på Ayres Sanseintegration® og undersøger om der er sanseintegrationsforstyrrelser, fra 13 år og op. Kan også anvendes til personer med lavere udviklingsalder og lavere funktionsniveau.

En grundig undersøgelse af forstyrret sanse modulation og sanse diskrimination samt praxisforstyrrelser.

Der kan vælges mellem 4 typer spørgeskemaer:

- Selvvurderingsspørgeskema
- Spørgeskema til omsorgspersoner
- Forkortet selvvurderingsspørgeskema
- Medicinsk historie supplement

Online besvarelse af spørgeskemaer. Resultatberegning sker automatisk, straks efter besvarelse.

Sensorisk Histories onlinesystem er dansk udviklet og er GDPR-sikret efter europæiske standarder.

Sensorisk Historie ung/voksen er udviklet af Teresa May-Benson ScD. OTR/L og ejes af non-profit organisationen Spiral Foundation. Dansk oversættelse ved Solveig Maria Radut.

Sensorisk Historie ung/voksen købes i Danmark på sensoriskhistorie.dk

Kurser i sanseintegration og sansestimulering, undersøgelse og intervention ved ergoterapeut og specialist i sanseintegration Solveig Maria Radut videnomsanser.dk

ERGOTERAPEUTFORENINGEN

Sekretariatet

Nørre Voldgade 90, 2. sal
1358 København K
Tlf. 8882 6270

Mandag - torsdag kl. 10-15

Fredag kl. 10-13:30
etf@etf.dk - etf.dk
NEM-konto: 0400 4024398752
CVR-nr. 19121119

Forperson **Tina Nør Langager**
tnl@etf.dk - tlf. 5336 4974

Næstforperson **Margrethe Boel**
mbs@etf.dk - 5336 4922

Sekretariatsledelse
Direktør **Torben Krogh-Jensen**
tkj@etf.dk - 30294032

ETF'S REGIONER

Region Øst etf.dk/oest

Regionsforperson
Rikke Uldum Abrahamsen
rua@etf.dk - tlf. 5336 4971

Region Syd etf.dk/syd

Regionsforperson
Louise Boros Daugaard
lbd@etf.dk - tlf. 5336 4981

Region Midt-Nord etf.dk/midt-nord

Regionsforperson
Freja Hammer Selsing
fhs@etf.dk - tlf. 5336 4991

Etf i Grønland

Forperson **Sara Jilsø Fleicher**
groenland@etf.dk
Pillorissaasut,
Grønlandske Ergoterapeuter

Ergoterapeuten trykkes bæredygtigt:

Trykkeriet, CS Grafisk, har opgjort CO₂-aftrykket for produktion af et eksemplar af Ergoterapeuten til 108 gram CO₂. Det svarer til at lade en smartphone op ca. 13 gange.

Præcis hvad det koster i CO₂ at læse Ergoterapeuten online, har vi ikke tal på, men den franske tænketank *The Shift Project* har regnet ud, at en times videostreaming udleder 400 gram CO₂ - altså knap fire gange så meget som at trykke Ergoterapeuten på papir.

TRYK CS Grafisk | Kontrolleret oplag 9.253 – ISSN 0105-8282.

| Afleveret til postvæsenet den 2. februar 2026 | Ændring af adresse skal meddeles til sekretariatet. Eftertryk - også i uddrag - kun mod kildeangivelse.

JYSK HANDI

hjælpemidler til børn og voksne siden 1990

De helt nye autismesenge – kan selvfølgelig prøves som alle andre senge

Tremmeseng 1514 Autist
Med fast bund

Tremmeplejeseng 1314 Autist KR k 85
Eleverbart liggeleje

En tryk hule til børn og unge med autisme

Jysk Handi tilbyder senge til børn og unge brugere med diagnosen autisme, der har brug for tryghed og hulefølelse.

Vi har flere varianter. Autismesengene er konstrueret solidt og kan tilpasses skiftende behov.

Find dem på Hjælpemiddelbasen (HMI-basen) eller på vores hjemmeside. Se HMI. Nr. 86936 og 142915

ALT ER MULIGT

*En humlebi er usædvanligt tung i forhold til sit vingefang,
og faktisk burde den ikke kunne flyve. Men lykkeligt uvidende om dette faktum
- så flyver den trods alt.*

SE MERE PÅ WWW.JYSKHANDI.DK